

Poštšina plačana pri pošti 6104 Koper – Capodistria
NDP

BRRUNDAGRROM

/ Kulturni občasnik za mlade zanesenjake / Gledališče Koper / Pokrajinski muzej Koper /
Comunità Autogestita Costiera della Nazionalità Italiana Capodistria, Centro-Italiano
"Carlo Combi" Capodistria / Osrednja knjižnica Srečka Vilharja Koper / Pokrajinski arhiv Koper /
Otok, zavod za razvoj kulture in družbe / Pomorski muzej "Sergej Mašera" Piran /
Znanstveno-raziskovalno središče Koper
/ Letnik XIX / Številka 4 / Junij 2026 / Brezplačni izvod /

SVEČILNIK

IZHAJA OD LETA
2008

Gledališka šola Gledališča Koper

ledališko šolo Gledališča Koper, ki deluje v okviru programa kulturno-umetniške vzgoje, sestavljajo različne skupine, razvrščene po starosti in interesih.

Gledališka šola Mavrična ribica

je namenjena osnovnošolcem in letos deluje v treh skupinah, ki skupaj štejejo več kot 35 otrok. V okviru Mavrične ribice deluje tudi skupina **Sožitje**, namenjena članom Društva Sožitje, ki ima letos 17 članov.

Foto: Katja Pegan

Gledališki trening

obiskuje 12 srednješolcev, ki si želijo nadaljevati šolanje na gledališkem področju, medtem ko so **Gledališke improvizacije** namenjene predvsem študentom, obiskujejo pa jih tudi predstavniki drugih generacij. Skupina letos šteje 11 članov.

V šolskem letu 2025/2026 ima Gledališka šola Gledališča Koper **75 članov**.

Produkcije Gledališke šole Mavrična ribica

* Mala kapljica

Zakaj bi uprizarjali že znane pravljice, ko imamo svojo domišljijo?

Na osnovi temeljnih elementov zgodb: junak, antijunak, pomočnik, zaplet in razplet, smo ustvarili popolnoma nove zgodbe, ki izvirajo iz otroške domišljije.

Mentorja: Ilija Ota in Blažka Šifrar

* Wonksat

Čarli in tovarna čokolade (Roald Dahl) je knjiga, ki smo jo skoraj vsi prebrali ... ali pa si vsaj ogledali film. Kaj če se na osnovi te zgodbe prepletajo podcasti, reklame in prizori, ki prikazujejo zgodbe glavnih likov?

Z znano zgodbo se poigramo ustvarjalno in izvirno.

Mentorja: Ilija Ota in Blažka Šifrar

* Šola

Šola je izhodiščni prostor za improvizirane prizore, v katerih odzvanja najstniško opazovanje in doživljanje vsakdana. V improvizirani predstavi imajo »pridni« priložnost biti tudi »poredni«.

Mentorica: Renata Vidič

Foto: Katja Pegan

* O nas

O nas je gledališki dogodek, na katerem se gledališčniki Društva Sožitje predstavijo in razgalijo svoj odnos do ljubezni, življenja, sreče, potovanja, službe, delijo, kaj si želijo, kaj jih moti in česa jih je strah.

Mentorica: Renata Vidič

Produkcija Gledališkega treninga

* Prepozno

Gledališka kriminalka *Prepozno* je nastala po izvirni dramski predlogi Armanda Božička, dijaka Gimnazije Koper, in obiskovalca Gledališkega treninga, ki je besedilo napisal z mislijo na svoje so-igralce, pod mentorstvom Renate Vidič in Katje Pegan. Božiček in obiskovalci Gledališkega treninga so pri delu za predstavo poleg osnov dramske igre in oblikovanja lika spoznali tudi osnove in način dramskega pisanja ter uprizarjanja dramskega besedila.

Mentorici: Katja Pegan in Renata Vidič

* Gledališke improvizacije

Pri gledaliških improvizacijah se udeleženci urijo v kratkih gledaliških igrah, pri čemer na zabaven način spoznavaajo ter se vadijo v osnovah gledališke igre in javnega nastopanja, obenem pa krepijo samozavest. Na Večerih gledališke improvizacije se enkrat na mesec predstavijo občinstvu, ki pri izvedbi večera sodeluje s svojimi predlogi in se nastopajočim pridruži na odrskih deskah.

Mentorica: Renata Vidič

Foto: Katja Pegan

▲ Dekleta iz gledališkega treninga si pred kostumsko vajo za predstavo *Prepozno v šivalnici* Gledališča Koper ogledujejo kostumske skice za svoje vloge.

Mi poveš zgodbo? / Storyline Discovery

Projekt *Storyline Discovery* / *Mi poveš zgodbo?* poteka v okviru dvoletnega mednarodnega evropskega programa Erasmus+ in nastaja v sodelovanju treh gledališč: slovenskega Gledališča Koper, švedskega Teatrona in srbskega Dah teatra. Namenjen je mladim med 13. in 30. letom ter poteka hkrati v vseh treh državah po skupni metodologiji, ki jo partnerska gledališča razvijajo skupaj: in sicer na podlagi izmenjave znanj, izkušenj in različnih gledaliških praks.

Osrednji cilj projekta je mladim ponuditi varen, spodbuden in ustvarjalen gledališki prostor, v katerem lahko med seboj delijo osebne zgodbe ter jih v procesu raziskovanja, improvizacije in skupinskega ustvarjanja pod mentorstvom

gledaliških ustvarjalcev preoblikujejo v uprizoritvene oblike.

Konec maja se na Švedskem predstavljajo z gledališkimi miniaturnami – deli v nastajanju – na mednarodnem gledališkem festivalu *Strange Spaces* v Malmöju ter na festivalu *Bibu* v Helsingborgu.

V Malmöju bo poleg izmenjave izkušenj in refleksij priložnost tudi za snovanje skupne predstave, ki bo 25. avgusta 2026 odprla 6. Mednarodni festival za otroke in mlade *Pri Svetilniku* v Gledališču Koper.

Mentorji: Renata Vidič, Urška Bradašnja Morato, Ilija Ota

Co-funded by
the European Union

* Renata Vidič

Na Titovem trgu so si otroci iz vrtcev Mestne občine Koper ogledali dve plesni pravljici Gledališča Koper, eno v slovenskem in drugo v italijanskem jeziku. Gre za širjenje mej gledališča oziroma za vključevanje različnih oblik predstavitvene umetnosti in povezovanje z jeziki okolja. ▶

Foto: Katja Pegan

Muzejski zima in pomlad na fotografijah

V muzeju je bilo tudi to zimo in pomlad zelo živahno! Januarja sta nas obiskali prostovoljki društva Tačke pomagačke skupaj s terapevtskima psičkoma, obiskovalci so spoznavali delo psov terapevtov ter njihovo pomembno poslanstvo v muzeju. Marca je radovedna psička Mimi pomagala pri odkrivanju velikonočnih običajev in pletenju oljčnih palm. Aprila smo se z Mimi odpravili še na raziskovanje Kopra nekoč in danes, primerjali stare in nove podobe mesta ter obujali spomine.

Prvošolci OŠ Lucija in otroci iz Vrta Semedela so se podali na doživljajsko raziskovanje etnološke zbirke ter odkrivali, kako so nekoč živeli naši predniki.

Učenci 5. razreda OŠ Dušana Bordona so raziskovali, kako so ljudje nekoč izdelovali oblačila in kako nastajajo danes. Preizkusili so se tudi v kvačkanju, tkanju ter previjanju klobčičev in štren.

Četrtošolci Osnovne šole Šmarje so se podali na razburljiv lov na zaklad po muzejski palači in med raziskovanjem odkrivali njene skrivnosti.

Učenci Osnovne šole Kašelj in Osnovne šole Cerkenjak-Vitomarci so spoznavali življenje v rimskem času ter se preizkusili v rimskih igrah.

Sel de la vie – Sol življenja

Predstavlja si območje, kjer veter, sol in valovi že stoletja oblikujejo ljudi in njihove zgodbe. Tako območje je Istra, kjer se morje dotika mest, soline pa na soncu ustvarjajo kristalčke belega zlata. Sol ni bila samo začimba; ljudem je pomagala shraniti hrano ter povezovala trgovce, ribiče, solinarje in ladjedelce.

Slovenija je na **festivalu sredozemске pomorske dediščine** v francoskem Sètu predstavila paviljon **Sol življenja**, kjer je bil glavni motiv kristal soli. Sète in Piran povezujejo tudi stare solinarske izkušnje, saj so piranske soline nekoč posodobili po zgledu Sèta. Muzejsko solno zgodbo ti bomo predstavili tudi v Pokrajinskem muzeju Koper na **Poletni muzejski noči v soboto, 20. junija 2026**.

Foto: Josip Rošival, 1961. Hranil Pomorski muzej Piran.

Predstavlja si **drobno zrno soli**. Videti je majhno, toda v preteklosti je bilo tako pomembno, da so ga imenovali kar belo zlato.

S soljo so ljudje shranjevali hrano, soline pa so bile dragocen prostor ob morju. Zato so pridelavo in prodajo soli pogosto skrbno nadzorovali.

Zdaj pa postani raziskovalec oziroma raziskovalka: prislunni glasbilom, pošlji razglednico iz mandrača in preveri, zakaj je sol tako imenitna popotnica skozi dediščino.

Mandrač je majhno morsko pristanišče. V njem počivajo barke, vrvi se sušijo na soncu, galebi pa glasno preverjajo, ali je kje ostala kakšna riba. Ribiči so nekoč v mandračih popravljali mreže, pripravljali barke in se dogovarjali, kdaj bo najboljši čas za ribolov.

👉 Predstavlja si, da stojiš v starem mandraču. Nariši razglednico in na hrbtno stran napiši kratek pozdrav prijatelju ali prijateljici.

**SEL de
la VIE
Slovénie**

Zdaj pa vzemi detektivsko lupo in označi, ali trditev drži ali ne.

- 1** Soli so nekoč rekli beli diamant.
- 2** Pridelava in trgovina s soljo nista nikogar zanimali.
- 3** Sol je bila pomembna za shranjevanje živil.
- 4** Po tehnološki revoluciji v 19. stoletju se je sol pocenila.
- 5** Največ soli danes porabimo za prehrano ljudi.

drži

☐
☐
☐
☐
☐

ne drži

☐
☐
☐
☐
☐

Rešitve: 1. ne drži, 2. ne drži, 3. drži, 4. drži, 5. ne drži.

V Istri se je **glasba** dolgo prenašala od človeka do človeka. Godci niso vedno potrebovali not – dovolj so bili uho, spomin in veselje do igranja.

Zapri oči in si predstavljalj vaško »šagro«.

V nalogi so našeta istrska ljudska glasbila, poveži jih z njihovim starim imenom in fotografijo.

1 mali bas

2 klarinet

3 violina

4 diatonična harmonika

a škant

b bajs

c klarin

č trieština

Rešitev: 1. b, 2. c, 3. a, 4. č

Napovednik dogodkov

Čarobna noč v muzeju!

Ste že kdaj raziskovali muzej ponoči?

V soboto, 20. junija 2026,

od 18.00 do 24.00,

vas v Pokrajinskem muzeju Koper
čaka čarobna

Poletna muzejska noč!

Muzej bo odprl vrata večernim pustolovcem, ki radi odkrivajo skrivnosti preteklosti in zanimive zgodbe.

Otroci boste lahko **ustvarjali** na **zabavni delavnici »Mimi raziskuje: Zgodbe, stlane v poletni noči«** ter se podali na raziskovalni Lov na zaklad po palači Belgramoni Tacco. Med skrivnostnimi hodniki boste odkrivali stare predmete, zanimive razstave in koticke, polne presenečenj.

Povabite starše, »none«, »nonote« ali prijatelje in skupaj doživite večer igre, raziskovanja in nepozabnih muzejskih dogodivščin. * *Tjaša*

"Cori di Primavera" a Pirano: **tre scuole, una sola voce**

Si è svolta venerdì 10 aprile, con grande partecipazione e successo, la terza edizione della rassegna corale "Cori di Primavera", un appuntamento ormai diventato significativo per le tre scuole elementari (SE) con lingua d'insegnamento italiana: la SE "Vincenzo e Diego de Castro" di Pirano, la SE "Dante Alighieri" di Isola e la SE "Pier Paolo Vergerio il Vecchio" di Capodistria.

L'evento, che ogni anno si alterna tra i tre comuni, si è tenuto quest'anno a Pirano, organizzato dalla scuola de Castro e dalla Comunità Autogestita della Nazionalità Italiana (CAN) di Pirano. L'iniziativa nasce dall'idea e dalla sensibilità didattica dell'insegnante Chiarastella Fatigato della scuola di Capodistria, che ha saputo trasformare un progetto musicale in un vero momento di incontro educativo e umano tra le tre realtà scolastiche.

A condurre la serata con ironia, leggerezza e naturalezza è stata Rosanna Bubola, che ha accom-

pagnato il pubblico attraverso le esibizioni creando un clima disteso, familiare e coinvolgente.

Sul palco si sono alternati i cori dei bambini più piccoli e dei gruppi giovanili, in una ricca varietà di brani che hanno spaziato da pezzi allegri e giocosi fino a canzoni più emozionanti e conosciute. La SE "Dante Alighieri" di Isola ha aperto la rassegna con i suoi piccoli e giovani cantori, seguita dalle esibizioni della scuola di Capodistria, che ha offerto momenti corali molto partecipati e coinvolgenti.

La SE "Vincenzo e Diego de Castro" di Pirano ha presentato un programma particolarmente vario, coinvolgendo il piccolo coro delle classi inferiori, solisti e l'intero coro scolastico. Le esecuzioni hanno incluso anche brani contemporanei molto amati dagli alunni, accompagnati da strumenti dal vivo, creando momenti di grande intensità e partecipazione.

Uno dei momenti più significativi della serata è stata l'esecuzione collettiva finale diretta dall'energica e coinvolgente Karmen Peroša, quando tutti i cori delle tre scuole si sono uniti in un unico grande ensemble cantando a gran voce "Ciao mamma" di Jovanotti, simbolo concreto di collaborazione, amicizia e condivisione.

Particolarmente importante è stato anche il valore educativo dell'iniziativa: l'inclusione. Il canto corale è stato presentato non solo come espressione artistica, ma anche come strumento educativo e terapeutico, capace di coinvolgere tutti i bambini e di valorizzare ogni partecipante. Cantare insieme significa infatti ascoltarsi, rispettarsi e costruire un'armonia comune.

L'atmosfera della serata è stata caratterizzata da entusiasmo, serenità e forte spirito di comunità tra scuole, insegnanti, alunni e pubblico.

Numerosi applausi hanno accompagnato ogni esibizione e, in più momenti, il pubblico stesso ha partecipato cantando insieme ai bambini, rendendo l'evento ancora più vivo e partecipato.

"Cori di Primavera" si conferma così non solo una rassegna musicale, ma un importante progetto educativo e culturale che unisce le tre scuole italiane del territorio, rafforzando i legami tra gli alunni e promuovendo valori di collaborazione, inclusione e appartenenza.

Un appuntamento che cresce anno dopo anno e che dimostra come la musica, vissuta dai più giovani, possa diventare un potente linguaggio comune capace di superare confini e differenze. ✱ *Ambra Šlosar Karbič,*

Presidente della SE "Vincenzo e Diego de Castro"

Pripovedovalska soba v Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper

V Osrednji knjižnici Srečka Vilharja Koper smo ustvarili posebno pripovedovalsko sobo, kjer zgodbe oživijo na igriv in ustvarjalen način. Prostor je namenjen otrokom, staršem in drugim obiskovalcem, ki radi poslušajo pravljice, pripovedujejo zgodbe ali ustvarjajo svoje domišljiske svetove.

Pripovedovalska soba je opremljena z različnimi zanimivimi pripomočki, ki otrokom pomagajo pri ustvarjanju zgodb. V njej najdemo pravljične kocke, kamišibaj gledališče, glasbila, kostume, lego kocke, svetlobno tablo in pisane blazine. Otroci lahko ob igri sami sestavljajo zgodbe, jih pripovedujejo prijateljem ali jih celo zaigrajo. Tako zgodbe postanejo še bolj žive, zabavne in nepozabne.

Pripovedovalska soba se od klasične pravljične sobe razlikuje predvsem po tem, da otroci niso le poslušalci, ampak pri njej sodelujejo. Medtem ko pri običajnem branju pravljič otroci večinoma poslušajo pripovedovalca, lahko v pripovedovalski sobi zgodbo soustvarjajo z gibi, zvoki, igro in različnimi materiali. S pomočjo kostumov, glasbil in didaktičnih pripomočkov sami vstopijo v pravljični svet ter postanejo mali igralci, raziskovalci in pripovedovalci.

Soba je namenjena predvsem zaključnim skupinam, kot so vrtčevske in šolske skupine, delavnice za družine ter

organizirane bibliopedagoške dejavnosti. Tako lahko otroci v manjšem in spodbudnem okolju sodelujejo, raziskujejo in razvijajo svojo ustvarjalnost.

Foto: Tina Škrokov Cotič

Pripovedovanje zgodb ima pomembno vlogo pri otrokovem razvoju. Otroci ob poslušanju in pripovedovanju širijo besedni zaklad, razvijajo domišljijo, urijo spomin ter se učijo izražati svoja čustva in misli. Ob skupnem ustvarjanju zgodb se učijo tudi

sodelovanja, poslušanja drugih in spoštovanja različnih idej.

Pri nastajanju pripovedovalske sobe je sodelovala tudi Pedagoška fakulteta Koper Univerze na Primorskem, ki je pomagala pri pripravi dejavnosti in izbiri materialov. V sodelovanju so pripravili številne delavnice za otroke različnih starosti v okviru projekta PUŠ – Skupaj za rastoče branje. Projekt PUŠ je potekal pod mentorstvom izr. prof. dr. Barbare Baloh in asistentke Mije Umer ter delovne mentorice Tine Škrokov Cotič. Otroci in njihove družine so z igro, gibanjem in pripovedovanjem raziskovali svet pravljič ter razvijali ljubezen do knjig in branja.

Pripovedovalska soba je tako postala poseben kotiček v knjižnici, kjer se srečujejo domišljija, ustvarjalnost in veselje do zgodb. Otrokom omogoča, da postanejo ne le poslušalci, temveč tudi pravi mali pripovedovalci. * Tina Škrokov Cotič

Igra

**Kdo si v pripovedovalski sobi?
Obkroži odgovor, ki ti je najbolj všeč!**

1. Kaj bi najraje počel/-a v pripovedovalski sobi?

- A) Poslušal/-a pravljico
- B) Igral/-a junaka v zgodbi
- C) Si izmislil/-a svojo zgodbo
- Č) Ustvarjal/-a zvoke z glasbili

2. Kateri pravljični predmet bi izbral/-a?

- A) Čarobno knjigo
- B) Krono ali kostum
- C) Pravljične kocke
- Č) Boben ali zvončke

3. Če bi bil/-a pravljični junak, bi bil/-a:

- A) modri čarovnik
- B) pogumna princesa ali vitez
- C) nagajivi škrt
- Č) pevec ali glasbenik

4. Kako bi se začela tvoja zgodba?

- A) Nekoč je živel skrivnostna mačka ...
- B) Sredi gozda je stal grad ...
- C) Nekega dne je z neba padel zmaj ...
- Č) Iz stare skrinje se je zaslišala glasba ...

5. Kaj ti je pri pripovedovanju najbolj všeč?

- A) Poslušanje zanimivih zgodb
- B) Igranje različnih vlog
- C) Uporaba domišljije
- Č) Zvoki, gibanje in smeh

Foto: Tina Srakovčič

Beremo dojenčkom in malčkom v pripovedovalski sobi Oddelka za mlade bralce v okviru projekta PUŠ (Skupaj za rastoče branje)

Rezultati

Največ odgovorov A: **Pravljичni poslušalec**

Rad/-a poslušam zgodbe in vedno odkriješ kakšno novo skrivnost!

Največ odgovorov B: **Mali igralec**

Z veseljem stopiš v vlogo junaka in zgodbo zaigraš.

Največ odgovorov C: **Mojster domišljije**

Tvoja glava je polna neverjetnih idej in čarobnih zgodb!

Največ odgovorov Č: **Pravljичni glasbenik**

Obožuješ zvoke, ritem in ustvarjanje posebnega vzdušja.

Foto: Tina Srakovčič

Pravljичno-pripovedovalska dejavnost v okviru projekta PUŠ (Skupaj za rastoče branje)

SI_PAK/1017 – Zbirka Karla Rustje: cestni nadvoz v Rodiku.

Ko je vlak povezal Istro

Si predstavljaš, da bi moral iz Istre v svet potovati več dni – peš, s konjem ali z ladjo? Tako je bilo pred več kot 150 leti. Potem pa se je zgodilo nekaj, kar je spremenilo življenje ljudi: zgradili so železnico.

Leta 1876 je bila odprta Istrska državna železnica, železniška proga med Divača in Puljem. Dolga je bila kar 122 kilometrov in je potekala čez hribovito in kamnito Istro. Takrat je bila to velika novost. Vlak je ljudem omogočil hitrejšo potovanje, prevoz hrane, lesa, kamna in drugih pomembnih stvari. Svet je bil naenkrat veliko bližje, poti pa krajše in varnejše.

Železnica ni bila zgrajena kar tako. Avstrijsko cesarstvo je v Pulju imelo pomembno vojaško пристanišče, do katerega je bilo mogoče priti skoraj samo po morju. To je bilo nevarno, še posebej v času vojn. Zato so se odločili, da zgradijo železniško progo, ki bo Pulj povezala z notranjostjo cesarstva in drugimi večjimi mesti.

Gradnja železnice ni bila lahka. Delavci so morali kopati globoke jarke v trdo kraško kamenje, graditi nasipe, mostove in zidove. Veliko ljudi je prišlo na delo, ker je bila Istra revna in je primanjkovalo hrane. Gradnja železnice jim je pomenila zaslužek in možnost preživetja. Delo je bilo težko, pogosto tudi nevarno, a hkrati polno upanja.

Poseben izziv je bila burja, močan veter, ki pogosto piha na Krasu. Zaradi snega in vetra so ob progi zgradili kam-

SI_PAK/0812 – Cesarsko-kraljeva istrska državna železnica Divača–Pulj z odcepi: Kamniti mejnik z oznako k. k., ki pomeni kaiserlich-königlich oziroma cesarsko-kraljevi. Takšni mejniki so označevali območja, povezana z državno upravo Avstro-Ogrske.

nite zidove, ki so varovali tire. Nekateri izmed teh zidov stojijo še danes in so del tehniške dediščine.

Ko se je 18. avgusta 1876, na rojstni dan cesarja Franca Jožefa, po progi prvič zapeljal vlak, je bil to velik praznik. Ljudje so mahali, igrala je godba in veselja ni manjkalo. Čeprav proga takrat še ni bila povsem dokončana, se je redni promet začel mesec dni pozneje, 20. septembra 1876.

Vlaka niso uporabljali le vojaki in delavci, temveč tudi družine, kmetje in trgovci. Ljudje so z njim potovali na sejme, v mesta ali k sorodnikom. Potovanje z vlakom je bilo za marsikoga prvo daljše potovanje v življenju.

Ob železnici so rasle postaje in majhne hiše, imenovane čuvajnice. V njih so živeli železniški čuvaji, ki so skrbeli za varnost proge. Njihove družine so ob progi imele vrtove, sadno drevje in pogosto tudi kozo, ki so ji rekli kar *železničarska krava*.

SI_PAK/1017 – Zbirka Karla Rustje: zatočišče za kretnika v Rakitovcu.

Po prvi svetovni vojni je železnica prišla pod italijansko upravo, po drugi svetovni vojni pa pod jugoslovansko. Še vedno je bila zelo pomembna, saj je prevažala premog, boksit in kmetijske pri-

delke. Kasneje so ceste in avtomobili prevzeli večino prometa, železnica pa se je manj uporabljala.

Danes Istrska državna železnica ni več tako pomembna kot nekoč, ostaja pa pomemben del naše zgodovine. Spominja nas na čas, ko je vlak prvič povezal Istro s svetom in ljudem odprl nova obzorja. * *Jan Cotič, arhivist*

Manj znani izrazi

Čuvajnica – hiša ob železnici, v kateri je živel železniški čuvaj.

Boksit – ruda, iz katere pridobivamo aluminij.

Tehniška dediščina – stare naprave, zgradbe in objekti, ki kažejo razvoj tehnike.

Ozkotirna železnica – železnica z ožjim razmakom med tiri, običajno počasnejša in cenejša za gradnjo.

Godba – skupina glasbenikov, ki igra na pihala in trobila, pogosto ob slovesnih dogodkih.

Preveri svoje znanje

1. Zakaj so zgradili Istrsko državno železnico?

- A) Zaradi tekmovanja z drugimi državami
- B) Ker je bilo potovanje po morju nevarno
- C) Zaradi turistov

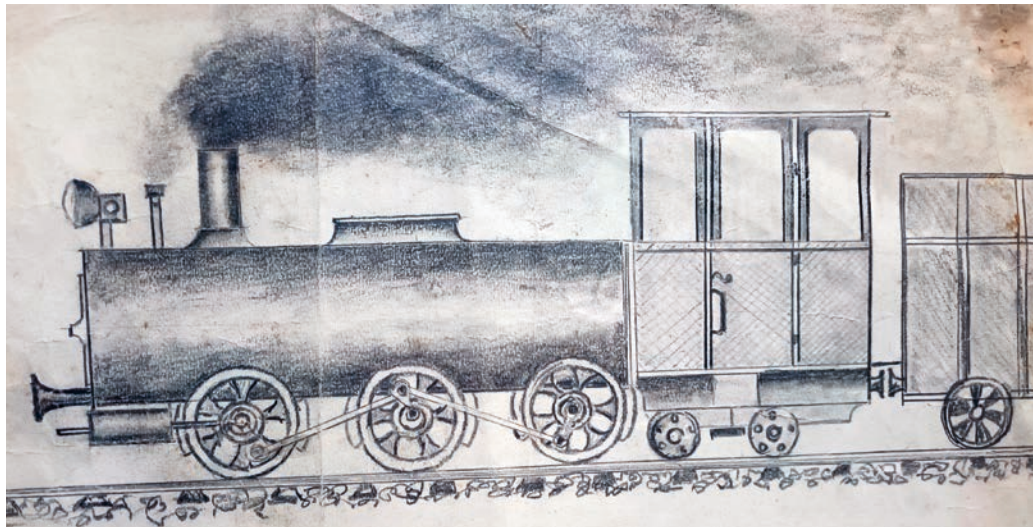
2. Kaj je bila čuvajnica?

- A) Skladišče za tovor
- B) Hiša železniškega čuvaja
- C) Postaja za potnike

3. Kdaj se je po progi začel redni promet?

- A) 18. avgusta 1876
- B) Leta 1902
- C) 20. septembra 1876

Pravilni odgovori: 1. B, 2. B, 3. C

SI_PAK/0812 – Cesarsko-kraljeva istrska državna železnica Divača-Pulj z odcepi: risba lokomotive iz sredine 40. let prejšnjega stoletja.

Skozi morje filmov do morja v filmih na Kino Otoku

Med 10. in 14. junijem 2026 naše kraje preplavi **morje filmov za otroke, mlade in družine**.

Program **Podmornica** s polnim paketom filmskih druženj pripluje na **22. mednarodni filmski festival Kino Otok – Isola Cinema**. Živahno dogajanje, ki bo našlo zatočišče v Kulturnem domu in JSKD Izola, se bo razlilo tudi v skupinsko raziskovanje naše obmorske okolice. Številni filmi se bodo letos še posebej posvetili vplivom, ki so jih na naša življenja imele morske globine nekoč in jih imajo še danes. Preden si jih ogledamo na velikem platnu, se поблиže seznanimo z nekaterimi od teh filmov.

Raziskujmo fosile

Najprej skočimo daleč v preteklost, na začetek 19. stoletja, in od tam vse do prazgodovine. Dvanajstletna Mary Anning ob angleški obali dan za dnem navduše-

no išče starodavne fosile. Podla se v pu-stolovščino, na kateri odkrije moč pravega prijateljstva in spoznanje, da je razvoj življenja na Zemlji skozi njeno geološko preteklost možno preučevati na podlagi

fosilov. Odkrije začetek znanstvene vede – paleontologije! Animirani film **Mary Anning, raziskovalka fosilov** (*Mary Anning, chasseuse de fossils*, režija Marcel Barelli, Švica / Belgija, 2025, 72'), pripoveduje zgodbo o otroštvu resnične

raziskovalke. Angleška paleontologinja, vse življenje ljubiteljica in raziskovalka fosilov, je bistveno pripomogla k razumevanju evolucije. Njene raziskave so zelo cenjene v sodobni znanosti. Morda še ne veste, da je raziskovalec Rok Gašparič postal prvi slovenski znanstvenik, ki je prejel ugledno mednarodno priznanje *Mary Anning 2025* za dolgoletno znanstveno delo na področju paleontologije.

Po filmu, ki bo na sporedu v **soboto, 13. 6. 2026, ob 10. uri**, se bomo skupaj odpravili na **filmsko-arheološki sprehod** do arheološkega parka Simonov zaliv, kjer bomo na delavnici izvedeli, v čem se razlikujeta arheologija in paleontologija in kaj imata skupnega, ter se поблиže spoznali z življenjem Rimljanov, ki so tam prebivali od 1. stoletja pr. n. št. do 3. stoletja n. št.

Zanimivost

Danes obnovljene zidove obmorske rimske vile v Simonovem zalivu – ali, kot so takšnim stavbam rekli Rimljani, *villae maritimae* – so odkrili med iz-

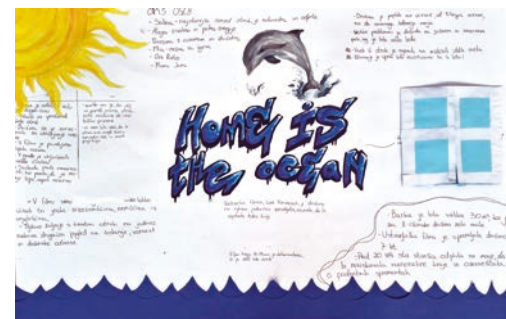
kopavanji v preteklem stoletju. Poleg nje so odkrili tudi največje pristanišče iz istega časa, ki skupaj z vilo predstavljata eno največjih posestev v tem delu Istre.

Je ocean lahko moj dom?

Predstavljajte si osemčlansko družino, jadnico in 25 let doma sredi morja. Skok v fantazijo ni potreben, takšna družina namreč zares obstaja. Sabine in Dario sta se pred 25 leti odpravila na morje, da bi opravila terenske raziskave v najbolj oddaljenih regijah sveta – in na jadnici ostala vse do danes. Z leti se jima je rodi-

lo šest otrok. Režiserka Livia Vonaesch je v filmu **Moj dom je ocean** (*Home is the Ocean*, Švica, 2024, 94') sedem let dokumentirala, kako se švicarska družina zoperstavlja splošno uveljavljenim pogledom na izobraževanje, dom, varnost in odnose. Ob odraščanju otrok spremljamo,

kako se ti soočajo z novimi izzivi in dvomi. Film, ki bo na sporedu v **soboto, 13. 6. 2026, ob 13. uri**, so izbrali mladi selektorji med 12. in 14. letom starosti, učenci OŠ Elvire Vatovec Prade, ter zanj ustvarili plakat.

Zanimivost

Družina Schwörer je s svojo jadrnico Pachamama preplula že več kot 100.000 navtičnih milj, obiskala več kot 100 držav in delila svoje sporočilo o naši odgovornosti do okolja z več kot 100.000 učenci po svetu.

Pravljični razgled s svetilnika

Pripeli smo v čas, ko po morjih plujejo nevarni pirati, po svetu pa se skrivajo

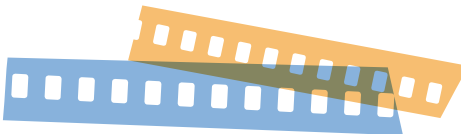

ljudje z nenavadnimi telesnimi lastnostmi. Fantastična pripoved **Lučka** (*Lampje – de film*, režija Margien Rogaar, Nizozemska, 2024, 94') je posneta po istoimenski knjižni uspešnici mednarodno izjemno cenjene pisateljice otroške literature Annet Schaap, ki je prevedena tudi v slovenščino. Lučka, hči svetilničarja, mora vsako noč prižgati svetilko, da bi ladje

opozorila na nevarne čeri. Neke nevihtne noči se zgodi nesreča in Lučko za kazen pošljejo delat v admiralovo Črno hišo. Tam spozna Edvarda, fanta z ribjim repom. Admiral se svojega pohabljenega sina sramuje in od njega zahteva, da se nauči hoditi. Ko se admiral vrne z dolge plovbe in odkrije, da se njegov sin zaradi Lučke vede kot riba, sprejme drastične ukrepe. Lučka se mora odločiti, ali bo rešila novega prijatelja ali svojega očeta.

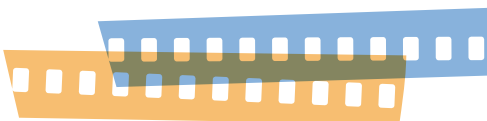
Po projekciji filma v **nedeljo, 14. 6. 2026, ob 10. uri** se bomo skupaj podali na **filmsko-morski sprehod** po Izoli. Družili se bomo s kustosi iz Pomorskega muzeja in izvedeli še veliko zanimivosti o morju.

Ves program Podmornice na Kino Otoku si oglej na kinootok.org.

Za VIZ delavce je vstop brezplačen, rezervacija vstopnic dan pred projekcijo na meri.viler@isolacinema.org.

* Ana Cerar

Naloga:

Po morski gladini okoli Kino Otoka plavajo stvari, ki se pojavijo v treh opisanih filmih. Poveži jih z naslovi. Toda pozor, nekaj se je vmes prikradlo iz nekega drugega filma. Obkroži vsiljivca in poskusi uganiti naslov filma. Rešitev se skriva na dnu strani.

Mary Anning;
raziskovalka fosilov

Lučka

Moj dom je ocean

Če napišeš še, kaj meniš, da je tema tega filma, in pošlješ kratek opis na meri.viler@isolacinema.org, prejmeš brezplačno vstopnico za projekcijo filma.

Rešitev: Deček iz cirkusa (Circusboy, režija Julia Lemke, Anna Koch, Nemčija, 2025, 86')

Izlet na Japonsko v Pomorskem muzeju v Piranu

V Pomorskem muzeju si trenutno lahko ogledaš razstavo, ki te pelje na Japonsko. Na razstavi z naslovom **Admiral in japonski paravan – Veliki admiral Anton Haus in japonski paravan** spoznaš admiralu Antona Hausa ter zanimivo zgodbo japonskega paravana in njegovega popravila, ki ga strokovno imenujemo konserviranje-restavriranje.

Paravan je pregrada, ki so jo nekoč uporabljali za ločevanje delov prostorov, skrivanje pred neželenimi pogledi in okrasitev. Paravani so bili najpogostejše večdelni zložljivi. Ta, ki ga hranimo v muzeju, je štiridelni dvostranski in je res nekaj posebnega. Star je že več kot 125 let. Na eni strani ima čudovite cvetlice, izvezene na svilo, ki naj bi prinašale srečo. Na drugi strani so naslikane ptice in rastline, ki predstavljajo štiri letne čase. Slike je ustvaril japonski umetnik Yamada Ōsai (1821–1846). Čeprav so slike starejše, je bil paravan narejen okoli leta 1900. Med popravilom so v njegovi notranjosti našli star japonski časopis – kot pravo skrivno sporočilo iz preteklosti!

Ker je paravan zelo star in poškodovan, so ga morali strokovnjaki skrbno obnoviti. Razstavili so ga, nežno očistili svilene dele, popravili poškodovane niti, utrdili papir ter leseni okvir ... Pri tem so sodelovale različne strokovnjakinje (konservatorke-restavratorke za papir in za tekstil), saj je paravan narejen iz več materialov. Po dolgem in natančnem delu so ga ponovno sestavili, da ga danes lahko občudujemo v vsej njegovi lepoti.

▲ Anton Haus z ženo Ano in družino Trenz pred japonskim paravanom na dvorcu Draškovec pri Šentjerneju po letu 1902 (original hrani družina Trenz)

Paravan za muzej ni pomemben le zaradi svoje **starosti, umetniške vrednosti in pripovedi o kulturi Vzhodne Azije**, temveč tudi zaradi zanimive **zgodbe o admiralu Antonu Hausu**, ki je paravan prinesel iz Japonske leta 1902.

Anton Haus se je rodil v Tolminu leta 1851 in postal eden najpomembnejših poveljnikov vojne mornarice v času Avstro-Ogrske. V Vzhodno Azijo so ga napotili leta 1900, ko je kot **poveljnik korvete Donau** plul po Ameriki. Ob prihodu v Vzhodno Azijo pa je prevzel poveljstvo **oklepne križarke Kaiserin und Königin Maria Theresia**, ki je imela okoli 450-člansko posadko, ter pozneje **vseh avstro-ogrskih ladij, ki so bile takrat v Vzhodni Aziji**.

Veliki admiral Anton Haus na krovu admiralske ladje Viribus Unitis med 1. svetovno vojno, 1914–1917 (original hrani družina Trenz). ▼

Poročil se je s svojo sestrnico Ano (Netty) Trenz z dvorca Draškovec pri Šentjerneju. Zato ni čudno, da se je pri dedičih družine Trenz ohranil del njegove zapuščine, v kateri je več predmetov iz Vzhodne Azije.

Zanimivost

Pomorščaki so na svojih potovanjih po Vzhodni Aziji najpogostejše kupovali **spominske in okrasne predmete**, ki so bili prilagojeni Evropejcem; predmete iz porcelana, lakirane lesene predmete, vezenine na svilo, častniki pa tudi kose pohištva, najpogostejše paravane.

Zanimivost

Avstro-ogrske vojaške ladje, ki so plule v Vzhodno Azijo, so tam pogosto ostale zelo dolgo – tudi leto dni ali več. V tem času so obiskale veliko pristanišč na Kitajskem in Japonskem, nekatere pa so bile tudi v Koreji. Pomorščaki so tako imeli priložnost spoznati mnogo krajev in kultur. Ker so ljudje v tistem obdobju le redko potovali v tujino, še posebej na druge celine, so bili prav mornarji med redkimi prebivalci naših krajev, ki so lahko spoznali tako oddaljene dežele.

Foto: Ajda Purger

▲ Restavriranje japonskega paravana je bilo opravljeno v okviru delavnice, ki je aprila 2025 potekala v Arhivu Republike Slovenije.

▼ Več lahko izveš tukaj:

Ta paravan ni le lep umetniški predmet, ampak tudi zanimiva povezava med Evropo in Japonsko. Pripoveduje zgodbo o potovanjih, srečanju kultur in skrivnostih iz preteklosti. • **Če obiščeš razstavo, boš lahko odkril/-a, kaj vse skriva!** • **Kakšen pa bi bil tvoj paravan? Nariši različne motive in jih pobarvaj!** * *Veronika, Bogdana in Ajda*

▼ Paravan pred in po posegu

Foto: Jani Turk in Sara Glavina

Pravni inštitut ZRS Koper

Ali veš, od kod prihaja država?

Če bi nas vprašal/-a, s čim se ukvarjamo na Pravnem inštitutu, bi ti lahko preprosto odgovorili: s pravom. **Ampak, kaj pravo sploh je?** Če o tem vprašaš pravnika, lahko pričakuješ dolgočasen odgovor, ki ne pove prav dosti: »Pravo je sistem pravnih načel in pravil, ki jih postavlja država.« Nekaj takega ...

Toda spraševati moraš še naprej – »**Drzni si vedeti!**«, je dejal veliki filozof Kant. Pravo je namreč izredno pomembno. Kdo pravo postavlja in čemu služi? Kaj sploh je država in od kod se je vzela? Ne moremo hkrati odgovoriti na vsa ta vprašanja; o tem boš več izvedel pri pouku zgodovine. Bomo pa skušali odgovoriti na eno ključno vprašanje: **od kod prihaja država?**

Kot veš, vsi mi živimo v Republiki Sloveniji. Slovenija je moderna država, obstaja pa komajda 35 let! To se ti morda zdi veliko. Ampak zgodovina človeštva je dolga, zelo dolga. Tudi Slovenija ni kar nastala pred 35 leti, temveč se je odcepila od prejšnje države Socialistične federativne republike Jugoslavije. Ta pa je nastala na še starejših ruševinah. Nasploh, **moderne države** obstajajo šele zadnjih nekaj več kot 200 let – **od vélike francoske revolucije leta 1789** –, medtem ko so človeške civilizacije stare tudi po več tisoč let!

— **Ali znaš imenovati katero od starih človeških civilizacij?**

Moderne države so torej nekaj **sorazmerno novega** v človeški zgodovini. Pred državami so človeštvu vladali razni vladarji: kralji, knezi, sultani, imperatorji, cesarji. Ti so imeli na svojem dvoru zbrane druge mogočnejše tedanjega časa: fevdalce, veleposestnike, duhovščino, trgovce, bankirje. Vsi skupaj so trdo vladali prebivalstvu – **ljudstvu**: sužnjem, kmetom, obrtnikom, delavcem. **Vladajoči razred** je pripadnikom ljudstva v zameno za vojaško varnost, ki jim jo je zagotavljal, jemal del njihovega pridelka in druge dajatve. Tako so vladajoči živeli v razkošju in brezdelju, medtem ko je **velika večina** ljudi živela na robu preživetja.

— **Se ti zdi pravično, da nekateri ljudje živijo na račun drugih? Zakaj?**

Foto: Wikimedia Commons

Državnik Cicero v Senatu antične Rimske republike 8. novembra 63 pr. n. št. prebere svoj znameniti Govor proti Katilini.

Foto: Shutterstock/matroska

V Starem Egiptu, starodavni civilizaciji severovzhodne Afrike, so uporabljali hieroglifsko pisavo.

No, kot smo že omenili, se je leta **1789** v Franciji, v tedanji francoski kraljevini, ki ji je vladal kralj Ludvik XVI. (šestnajsti), zgodila **revolucija**. Francoska družba je bila razdeljena na tri **stanove**: plemstvo, duhovščino in »tretji stan«.

Foto: Shutterstock / Mistervlad

V Versajski palači so francoski kralji stanovali skupaj s pripadniki plemstva od 1682 do 1789.

Ta tretji stan so sestavljali pripadniki ljudstva: kmetje, obrtniki in delavci. Na njihovem **delu** je temeljila vsa družba: vladajoči ne bi mogli živeti, še posebej pa ne v takem razkošju, brez trdega dela, ki so ga opravljali pripadniki tretjega stanu. Ti so se združili in uprli v oboroženi vstaji, ker so imeli vsega izkoriščanja in bahavega razkošja vladajočega razreda dovolj. Zahtevali so takšno državo, ki bi bila v korist vseh.

— **Na ljubljanskem gradu je spomenik kmečkim uporom. Ali poznaš kakšen podoben spomenik na Primorskem? Čigav upor slavi?**

Temu uporu rečemo revolucija, ker je vstajnikom uspelo vzpostaviti novo državo – **republiko**. Ta država ni bila več kraljevina, ki bi ji samovoljno vladal kralj, ki je kraljevi naslov podedoval od svojega očeta. Republika je **demokratska država**. To pomeni, da lahko v taki državi o tem, kdo bo državo vodil in kako, odločajo **vsi odrasli državljani** na volitvah – to je temelj **politike**. Taka država sprejema zakone, ki veljajo za vse ljudi enako in ki preprečujejo, da bi država nekatere obravnavala ugodneje od drugih. Demokratska **socialna država** pa tudi skrbi, da je vsakomur omogočeno sodelovanje pri političnem odločanju: da nekateri ne bi imeli preveč in drugi premalo.

Foto: A. Kapun Vrišer

Zato država skrbi za delovanje **javnih služb**, ki ljudem zagotavljajo vse bistvene življenjske pogoje: javne vrtce in šole, bolnišnice, socialno pomoč, avtobuse, vlake, policijo, elektriko, vodo itd.

Spomenik kmečkim uporom na ljubljanskem gradu (delo kiparja Stojana Batiča, 1974)

Foto: Shutterstock/Nicola Pulham

Za izvajanje javne službe javnega železniškega potniškega prometa v Sloveniji skrbijo Slovenske železnice.

— **Ali veš, da beseda republika izvira iz latinščine in dobesedno pomeni »javna stvar« – res publica?**

Izkoriščanju pa se ni uprlo samo francosko ljudstvo. Upor se je razširil po celotni Evropi in svetu – in to večkrat, vse do danes. Toda, zakaj bi se ljudstvo upiralo, če pa je doseglo to, kar je želelo? Dosežki ljudstva niso nikoli zagotovljeni, so **vselej izborni**. Pripadniki vladajočega razreda se tem zahtevam odločno postavljajo po robu, tudi s pomočjo sile, saj nočejo izgubiti svojih privilegijev (bogastva in vpliva). Tudi moderne demokratične države niso vedno tako demokratične, kot same trdijo. Že prej smo omenili, da je temelj demokracije tudi **socialna pravičnost**: pravična porazdelitev življenjskih sredstev, ki naj vsem ljudem omogočijo sodelovanje v politiki. Zato imamo v **Ustavi** Republike Slovenije – v našem najvišjem zakonu – zapisano, da je Republika Slovenija pravna in socialna država. Največji dosežek francoske revolucije je bila razglasitev, da vsakomur že zato, ker je človek(!), pripadajo **temeljne človekove pravice**. **Naloga prava in države je, da te pravice zagotavlja in varuje.** * **Andrej Kapun Vrišer**

**PRI SVETILNIKU
AL FARO**
GLEDALIŠČE ZA OTROKE
TEATRO PER BAMBINI

**Katere otroške predstave si bomo
ogledali v naslednji gledališki sezoni
na gledaliških deskah našega gledališča**

Otroška abonmaja 2026/2027

Predvpis: 1.–20. junij 2026

Vpis: 1.–18. september 2026

Ilustracija: António Lobo

Abonma Mavrična ribica

Po Franu Levstiku

Martin Krpan reši Dunaj

Gledališče Koper in Mestno gledališče Ptuj

Branko Čopić

Ježeva hišica

Gledališče Koper

Primož Suhodolčan

Živalske novice

Gledališče Koper in SNG Nova Gorica

Romana Krajnc

Kako je Mravljica postala Huda

Kino gledališče Bežigrad, DreamArt,
Avditorij Portorož-Portorose

Jana Bauer

Kako objeti ježa

Pripovedno gledališče gdč. Bazilike /
Društvo lutkovnih ustvarjalcev in Hiša otrok in umetnosti

Ivana Brlić Mažuranić

Čudovite dogodivščine vajenca Hlapiča

Mini teater Ljubljana

Vanja Korenč, Renata Vidič, Gregor Geč

Loli, Boli in svet, poln čudes

Gledališče Koper

Abonma Mali oder

Igor Štamulak, Jaka Ivanc

Z Igorjem po svetu znanosti

Gledališče Koper

Tamara Matevc

Brundagrrrrrom!

Gledališče Koper

Anja Bezlova Završnik, Justin Durel in Alenka Marinič

Krog v kvadratnem mestu

KUD Globus Hystericus

Ilustracija: António Lobo

Primož Forte

Pobegla nogavica Pavla

Slovensko stalno gledališče, Trst

Gianni Rodari

Pravljice po telefonu 2

Gledališče Koper

Gledališče
Teatro Koper
Capodistria

1911
POKRAJINSKI MUZEJ KOPER
MUSEO REGIONALE DI CAPODISTRIA
KOPER REGIONAL MUSEUM

CAN
COSTIERA

BIBLIOTECA
CENTRALE

OSREDNJA
KNJIŽNICA

BIBLIOTECA
CENTRALE

POKRAJINSKI ARHIV KOPER
ARCHIVIO REGIONALE DI CAPODISTRIA

otok

POMORSKI MUZEJ - MUSEO DEL MARE
"SERGEJ MAŠERA" PIRAN - PIRANO

MESTNA OBČINA KOPER
COMUNE CITTA DI CAPODISTRIA

Občina Isola
Comune di Isola

OBČINA PIRAN
COMUNE DI PIRANO

Občina Ankaran
Comune di Ancarano

Svetilnik / Kulturni občasnik za mlade
zanesenjak / Letnik XIX, številka 4 / Izdajajo:
Gledališče Koper, za izdajatelja Katja Pegan;
Pokrajinski muzej Koper, za izdajatelja Marko
Bonin; Comunità Autogestita Costiera della
Nazionalità Italiana di Capodistria, za izdajatelja
Alberto Scheriani; Osrednja knjižnica Srečka
Vilharja Koper, za izdajatelja Luana Malec;
Pokrajinski arhiv Koper, za izdajatelja mag. Nada
Čibej; Otok, zavod za razvoj kulture in družbe,
za izdajatelja Lorena Pavlič; Pomorski muzej –
Museo del mare »Sergej Mašera« Piran – Pirano,
za izdajatelja v. d. dir. Uroš Hrbar; Znanstveno-
raziskovalno središče Koper, za izdajatelja prof.
dr. Rado Pišot / Uredniški odbor: Samanta Kobal
(urednica /Gajbla/; info@gledalisce-koper.si),
Tjaša Miklavčič (tjasa.miklavcic@pokrajinski-muzej.koper.si),
Roberta Vincoletto (info@centro-combi.eu), Tina Skrokov (tina.skrokov@knjiznica-koper.si),
Nada Čibej (nada.cibej@arhiv-koper.si),
Lorena Pavlič (lorena.pavlic@solacinema.org),
Veronika Bjelica (veronika.bjelica@guest.arnes.si),
Alenka Obid (alenka.obid@zrs-si) / Lektorica
slovenskega jezika Alenka Juvan / Oblikovanje
Darja Vuga / Tisk Tiskarna Vek Koper / Naklada
2.750 / Koper, junij 2026 / ISSN CS06–158X